

UZŅĒMĒJDARBĪBAS UZSĀKŠANA LATVIJĀ KĀ LABKLĀJĪBAS VEICINĀTĀJS *STARTING A BUSINESS IN LATVIA AS A CONTRIBUTOR TO PROSPERITY*

Diāna Deņisova

Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija, dd21050@edu.rta.lv, Rēzekne, Latvija
Zinātniskā vadītāja Mg.soc.sc. **Daina Znotiņa**

Abstract. *Most people refuse to start their own business, because they are afraid to take risks, to try something new, especially in this economically difficult moment, when the unemployment rate in the country is increasing every month. Although the world has been hit by an economic crisis, people are creating companies. Companies are created with the idea of making money, and the goal of every entrepreneur is to make as much money as possible by investing minimal funds, but maintaining quality. It is important for potential entrepreneurs to evaluate the possibilities of starting a business in order to make a decision about their own business. Research novelty: the article reveals that starting a business is positive.*

Keywords: *commercial activity, commercial company, entrepreneur, entrepreneurship, individual merchant.*

Ievads

Uzņēmējdarbības attīstība stipri ietekmē kopējo Latvijas ekonomisko izaugsmi. Uzņēmējdarbībai ir jābūt tādai, lai veicinātu, nevis bremsētu šo attīstību, tāpēc uzņēmējdarbības vides uzlabošana ir viens no galvenajiem valsts uzdevumiem (*Abizāre, 2004*).

Bezdarba līmenis valstī pieaug ar katru mēnesi (reģistrētā bezdarba līmenis valstī 2023. gada 23. jūlijā – 6,5 %) (*Oficiālās statistikas portāls, 2023*). Darba autore uzskata, ka ir jāsāk sava uzņēmējdarbība, tādā veidā būs jaunas darba vietas un valstij tiks maksāti nodokļi un labākajā nozīmē valsts labklājības līmenis paaugstināsies. Uzsākot komercdarbību, jebkuram uzņēmējam ir jāizlemj, kāda tipa uzņēmums viņam būtu vispiemērotākais, tas ir, jāizvēlas vispiemērotākā uzņēmējdarbības forma. Šī izvēle ir atkarīga no vairākiem faktoriem: pieejamiem resursiem, uzņēmējdarbības veida, dibinātāju skaita, esošās likumdošanas u.c. (*Saksonova, 2010*).

Pētījuma mērķis: izanalizēt uzņēmējdarbības uzsākšanas procesu Latvijā.

Pētījuma uzdevumi:

- 1) izpētīt informāciju par uzņēmējdarbību un par tās uzsākšanas iespējām Latvijā;
- 2) apzināt, kādas darbības ir jāveic, lai uzsāktu savu uzņēmējdarbību;
- 3) aptaujāt potenciālos un esošos uzņēmējus un uzzināt viņu viedokli par uzņēmējdarbības uzsākšanas priekšrocībām un trūkumiem;
- 4) izdarīt secinājumus un sniegt priekšlikumus.

Pētījuma metodes: loģiski konstruktīvā metode, monogrāfiskā jeb aprakstošā metode, analīzes metode, aptaujas metode.

Pētījuma periods: 2022.gada novembris - 2023.gada maijs.

Uzņēmējdarbības būtība

Lai izprastu uzņēmējdarbības būtību, vispirms ir jāizprot atšķirība starp trijiem jēdzieniem: uzņēmējdarbība, komercdarbība un saimnieciska darbība. Komerclikumā ir teikts, ka komercdarbība ir viens no uzņēmējdarbības veidiem. Tātad uzņēmējdarbība ir plašāks jēdziens nekā komercdarbība. Komerclikumā ir definēts jēdziens saimnieciskā darbība, kurš būtībā ir visplašākais jēdziens, kas ietver sevī gan uzņēmējdarbību, gan komercdarbību. Uzņēmējdarbība ir ilgstoša vai sistemātiska, pašiniciatīvas ierosināta saimnieciska darbošanās un kapitāla ieguldīšana, kas vērsta uz preču ražošanu, pārdošanu vai pakalpojumu sniegšanu,

lai gūtu peļņu. Komercedarbība ir atklāta saimnieciskā darbība, kuru savā vārdā peļņas nolūkā veic komersants (*Komerclikums, 2000*).

Uzņēmējdarbība pastāv, ja saražotās vai iegādātās preces daudzums pārsniedz savrupvajadzības, tādējādi pārpalikumu var apmainīt vai pārdot. Apmaina ir biznesa pamatjēga, jo visos uzņēmējdarbības veidos ietilpst maiņa. Ražotājs saražoto precī pārdot tirgotājam jeb apmaina to pret noteiktu cenu. Savukārt, tirgotājs pārdod šo precī pircējam (patērētājam) par noteikto cenu. Darbinieks maina savu darbaspēku pret darba algu, akcionārs iegūst savu kapitālu par dividendēm, bankieris sniedz kredītu pret procentiem. Visbiežāk notiek preču vai pakalpojumu maiņa pret naudu. Gadījumos, kad preces vai pakalpojumus apmaina pret citām precēm vai pakalpojumiem, veidojas tā saucamais „barters”. Uzņēmējdarbības būtība ir abpusēja ieinteresētība. Brīvās ekonomikas apstākļos neviens nav spiests nedz pirkt, nedz pārdot preces. Pircējam ir plaša preču un pakalpojumu izvēle, pārdevējam – brīva rīcība, kur un kad pārdot un piedāvāt savas preces. Pārdevēji konkurē savā starpā, lai iegūtu pircējus, bet pircējs, savukārt, var izvēlēties, kur, pēc viņa uzskatiem, ir izdevīgāk veikt pirkšanas un pārdošanas darījumus (*Oļevskis, 2007*).

Uzņēmējdarbības uzsākšana ir motivējošu iemeslu rezultāts, kas saistīts ar grūtībām. Tas prasa lēmumu pieņemšanu, piemēram, vietas izvēli, partnerus, darbiniekus un reklāmas pasākumus. Pēc Eiropas Savienības pārstāvju domām, uzņēmējdarbības karjera ir veids, kā palielināt jauniešu integrāciju darba tirgū un samazināt sociālās atstumtības risku (*Puiū et al., 2022*).

Uzņēmējdarbības uzsākšanas process

Uzņēmējdarbība sākas ar ideju. Ja idejas nav, tad nav arī uzņēmējdarbības. Veiksmīgs bizness ir jāveido uz labas idejas pamata. Biznesa idejai ir jābūt konkurētspējīgai, tāpēc vispirms būtu jāizpēta, cik daudzi no apkārtējiem cilvēkiem vēlētos un būtu spējīgi maksāt par šo precī vai pakalpojumu (*Innovativelatvia.lv, 2023*). Biznesa idejai ir jābūt inovatīvai. Jānosaka, kāda ir jaunradītā produkta/pakalpojuma pievienotā vērtība. Visas idejas ir unikālas tik ilgi, kamēr nesastop alternatīvu ideju. Idejas unikalitāte slēpjas apstākļi, ka ideja ir vienreizēja un neatkārtojama. Ja izdodas ģenerēt šādu ideju, tad var uzskatīt, ka ir ļoti paveicies. Vienīgais, ka uzreiz ir jādomā arī par idejas aizsardzību pret tās nesankcionētu izmantošanu. Unikāla ideja var arī nerealizēties, ja tā nokavē attiecīgo, piemēroto brīdi. Bieži vien daudzas idejas, pat unikālas idejas, paliek tikai un vienīgi kāda indivīda prātā (*Omvua.lv, 2020*).

Biznesa idejas var meklēt:

- starp biznesa kontaktiem un paziņu lokā;
- biznesa žurnālos un avīzēs: kas bieži raksta par veiksmēm biznesā, praktiskiem padomiem un iespējām;
- speciālajās publikācijās: par nozaru attīstību un tendencēm;
- izstādēs, prezentācijās;
- radio, TV un Internetā;
- importa preču statistikā, kas ļauj apskatīt importa apjomus pa to galvenajām produktu grupām un analizēt biznesa iespējas importa aizvietošanai ar produktiem, kas netiek ražoti konkrētajā reģionā;
- tendenču analīzē: novērot iedzīvotāju, patērētāju pirkšanas uzvedību, likumdošanu un citas tendences, saistītas ar izvēlēto biznesa jomu;
- esošie izgudrojumi un jaunievedumi: apjautāt universitātes, skolas un citus pētniecības centrus par iespēju iegādāties izstrādātās tehnoloģijas (*Mazaisbizness.com, 2010*).

Idejas pamatā tiek izvēlēta nozare, kurā tad uzņēmums darbosies. Parasti par pamatdarbības nozari uzņēmumam tiek izvēlēta tā nozare, kur iegūta vislielākā iepriekšējā pieredze un zināšanas, tas ir arī kā hobijs, aizraušanās (*Mazaisbizness.com, 2010*).

Kad jau ir skaidra biznesa ideja, tad ir ļoti būtiski veikt tās novērtēšanu. Ieteicams idejas novērtēšanā iesaistīt savus draugus, paziņas, radus, augstskolas pasniedzējus, noteikto nozaru ekspertus, banku pārstāvjus vai kādu citu. Bieži vien, ja idejas realizēšanai ir nepieciešams piesaistīt ārējo finansējumu, ir ieteicams jau laikus apspriest ideju ar šī finansējuma sniedzēju, piemēram, situācijās, kad tiek ņemts kredīts, ir ieteicams ideju jau sākotnēji apspriest ar bankas speciālistiem. Vienmēr ļoti rūpīgi jāizvēlas, kam uzticēt savas idejas izvērtējumu un vienmēr, lai vai kāds būtu idejas izvērtējums, jāpieņem šo izvērtējumu objektīvi. Lielākā daļa miljonāru, savas komercdarbības uzsākšanas sākumā tika noraidīti, izsmieti par savām idejām, bet ticība idejai un mērķtiecīgs darbs tos atalgoja. Pēc idejas novērtēšanas nākošais posms ir idejas attīstība, kurā tiek veikta plānošana: izanalizēti visi nepieciešamie resursi uzņēmējdarbības uzsākšanā, veikti pirmie aprēķini un izpētīti normatīvie akti, kas regulē noteiktās nozares attīstību Latvijā. Laba plānošana ir pamats uzņēmējdarbības uzsākšanai. Svarīgi ir ielānot galvenos posmus jeb pārbaudes punktus produkta/pakalpojuma izstrādes stadijā, kā arī noteikt, kas jāasniedz katrā no tām.

Atkarībā no produkta vai pakalpojuma, galvenie attīstības posmi ir:

- biznesa ideju ģenerēšana, formulēšana, atlase un izvērtēšana;
- pirmie aprēķini;
- biznesa plāna sagatavošana;
- finansējuma piesaiste;
- uzņēmējdarbības uzsākšana – reģistrācija;
- licences un atļaujas;
- nodokļi un nodevas;
- birojs;
- personāls;
- informācijas apkopošana (*Idejredaktors, 2023*).

Katram uzņēmumam ir ļoti svarīgs biznesa plāns. Biznesa plāns ir plānošanas dokuments, kas palīdz noteikt uzņēmējdarbības mērķus un izvēlēties labākos paņēmienus, kā tos sasniegt. Biznesa plāna galvenais mērķis ir panākt balansu starp to, ko uzņēmējs vēlas darīt un to, ko viņš patiesi var darīt. Biznesa plānā tiek atspoguļota pašreizējā situācija, iecerētās uzņēmējdarbības nākotnes iespējas, uzņēmējdarbības stiprās un vājās puses, kā arī iespējas un draudi (SVID). Kaut gan mūsdienās valda uzskats, ka biznesa plāns nav nepieciešams, patiesībā tā ir uzņēmuma galvenā panākumu atslēga - tas ir dokuments, kurā apkopota detalizēta informācija, kas palīdzēs uzņēmējam pieņemt lēmumus, salīdzināt sasniegto ar plānoto un veikt uzlabojumus, izprast tirgu un konkurentus, paredzēt nākotni. Turklāt rūpīgi izstrādāts biznesa plāns faktiski ir vienīgais rīks, ar kura palīdzību pārliecināt aizdevēju, lai nepieciešamības gadījumā saņemtu naudas līdzekļus gan uzņēmējdarbības uzsākšanai, gan vēlāk, lai paplašinātu uzņēmuma darbību, ieviestu jaunus produktus un/vai iegādātos modernākas iekārtas (*Selfinace.lv, 2020*).

Katra sekmīga peļņu nesoša uzņēmuma izveidošana dod sabiedrībai vairākus pozitīvus ieguvumus:

- uzņēmuma īpašnieki gūst peļņu (kā ienākumu no savām uzņēmējspējām), kuru izmanto savām personīgajām vajadzībām un sava uzņēmuma attīstībai;
- uzņēmums sagādā darba iespējas noteiktam iedzīvotāju skaitam, līdz ar to samazina bezdarba līmeni;
- uzņēmums maksā nodokļus, līdz ar to palielina valsts budžeta ieņēmumu daļu;
- palielinās iekšzemes kopprodukts, līdz ar to valstī ceļas dzīves līmenis.
- uzņēmējdarbībai kā saimniekošanas metodei ir trīs galvenās pazīmes:
- uzņēmēja patstāvība un neatkarība (uzņēmums brīvi izvēlas uzņēmējdarbības veidu, finansēšanas avotus, sadarbības partnerus, nosaka sava produkta cenu, pēc saviem ieskatiem izlieto peļņu);

- uzņēmēja atbildība un risks (uzņēmums ir atbildīgs par pieņemtajiem lēmumiem un no tiem izrietošajām sekām);
- uzņēmēja ekonomiskā ieinteresētība (galvenais uzņēmējdarbības mērķis ir maksimāli lielas peļņas gūšana) (*Braiena & Hola, 2019*).

Latvijas un Eiropas Savienības atbalsta instrumenti uzņēmējdarbības uzsākšanā

Lai veiksmīgi jaunie uzņēmēji uzsāktu savu uzņēmējdarbību, tad Latvijā ir pieejami vairāki finansējuma atbalsta veidi uzņēmējdarbības sākuma stadijā. Aktīvi pašreiz darbojas AS “Attīstības finanšu institūcija Altum”. Altum ir valsts attīstības finanšu institūcija, kas ar finanšu instrumentiem (aizdevumiem, garantijām, ieguldījumiem riska kapitāla fondos u.c.) nodrošina finansējumu jomās, kuras valsts ir izvirzījusi kā svarīgas un atbalstāmas, un kurās pietiekamā apjomā nav pieejams kredītiestāžu finansējums. Programmu īstenošanai tiek izmantots Latvijas, Eiropas Savienības fondu finansējums un Altum piesaistītais finansējums (*Altum.lv, 2022*).

Ļoti nozīmīgu atbalstu uzņēmējdarbības sākumā sniedz arī Biznesa inkubatori. Jaunajiem uzņēmējiem ir pieejams atbalsts pirmos trīs gadus. Latgales reģionā Biznesa inkubatori darbojas Rēzeknē, Preiļos un Līvānos. Biznesa inkubators - valsts vai reģiona ekonomiskās un sociālās attīstības veicināšanai izveidota struktūrvienība, kas atbalsta jaunuzņēmumu dibināšanu un attīstību (*Innovation.lv, 2022*).

Reģistrējot jaundibināmu uzņēmumu, kam atbilstoši normatīvajiem aktiem ir jāizveido un jāapmaksā pamatkapitāls, nepieciešams atvērt pagaidu norēķinu kontu (izņemot sabiedrību ar ierobežotu atbildību, kuras pamatkapitāls ir mazāks par 2 800,00 EUR) pirms reģistrēšanās Uzņēmumu reģistrā (turpmāk - UR), lai veiktu uzņēmuma pamatkapitāla iemaksu. Bankas piedāvā iespēju šo darbību veikt attālināti, piemēram, parakstot pieteikumu ar drošu elektronisko parakstu (e-parakstu). Pēc uzņēmuma reģistrācijas ir iespējams pagaidu kontu noformēt par pastāvīgu norēķinu kontu. Lai reģistrētu uzņēmumu, nepieciešams iesniegt dokumentus UR. Reģistrāciju iespējams veikt elektroniski portālā *Latvija.lv*, izmantojot e-pakalpojumu “Reģistrācija Uzņēmumu reģistra vestajos reģistros”, kur persona (uzņēmuma gadījumi, kad pakalpojumu nevar veikt tiešsaistes formā) var elektroniski iesniegt ar e-parakstu parakstītu pieteikumu kapitālsabiedrības ierakstīšanai komercreģistrā. Pieteikumu uzņēmējdarbības reģistrācijai var sagatavot brīvā formā, tajā ietverot visas reģistrācijai normatīvajos aktos noteiktās ziņas (*Latvija.lv, 2022*).

Uzņēmējdarbības uzsākšana kā labklājības veicinātājs

2020. gadā nenoteiktības apstākļi liedza iespēju darbiniekiem pieņemt drosmīgus lēmumus, un algas samazinājās ļoti būtiski. 2021. gadā situācija mainījās, pieaugot darbinieku lomai, tiem atgriežoties pirmspandēmijas darba tirgus vidē. Kandidātiem plašā vakanču klāstā bija dažādas izvēles iespējas, kas veicināja darba devējus piedāvāt konkurētspējīgu atalgojumu un darba apstākļus padarīt atbilstošākus.

Lai nodrošinātu uzņēmuma izaugsmi darba autore īpaši vēlas uzsvērt vairākus pamatprincipus, kas noteikti ir jāievēro:

- Uzvar tie, kuri precīzi zina, ko meklē.

Pieaugošā konkurence starp darba devējiem un darbiniekiem ir palielinājusi ātruma un precizitātes nozīmi. Cīņā par darbiniekiem uzvar tie uzņēmumi, kas precīzi spēj definēt prasības kandidātiem, tādejādi uzreiz ir iespējams pieņemt darbā atbilstošus kandidātus.

- Zīmola pievilcību ietekmē uzņēmuma kultūra.

Darba tirgū novērtētiem darbiniekiem ir izvēles iespējas, tāpēc viņi meklē ne tikai augstu atalgojumu un pievienoto vērtību, bet arī jēgpilnas attiecības, novērtēšanu un atzinību. Tā kā darbinieku cerības ir pieaugušas, laba personāla vadības prakse ir kļuvusi īpaši svarīga.

- Personāla mainības izmaksas.

No darba aizgājuša darbinieka aizstāšana izmaksā ievērojami vairāk nekā esošā uzturēšana. Zema darbinieku iesaiste ir neizdevīga un nevēlama uzņēmumam, jo neļauj darbiniekiem efektīvi veikt darba pienākumus un justies droši darba vidē. Uzņēmumi, kas nav noslīpējuši šo procesu, ir piedzīvojuši ļoti straujas pārmaiņas jauno darbinieku vidū.

- Skaista un radoša kampaņa darbinieku (ne)vilinās.

2021. gadu ir iespējams raksturot kā radošuma uzplaukuma posmu: reklāma lietotnē "Tinder" vai uz ēku sienām ir tikai daži no nestandarta pieeju piemēriem, kā piesaistīt kandidātus. Radoši risinājumi var iepazīstināt kandidātus ar informāciju par uzņēmumu, taču tie neatsver nepievilcīgus darba apstākļus, nekonkurētspējīgu atalgojumu vai sliktu reputāciju. Darba devēji, kuri solīja pārāk daudz, bet nespēja savu teikto izpildīt, saskārās ar situāciju, kad darbinieki priekšlaicīgi pameta uzņēmumu (*Firmas.lv, 2022*).

Pēdējo gadu laikā arvien vairāk Latvijas uzņēmumu tiek pamanīti starptautiskajā tirgū. Latvijā radītie produkti gūst atsaucību dažādās pasaules valstīs, tāpēc Latvijā noteikti ir ar ko lepoties. Šie ir uzņēmumi, kuri guvuši atzinību ne tikai Latvijā, bet arī citviet, tādā veidā nemitīgi attīstoties:

- Catchbox – pamet mikrofonu.

Catchbox ir izcils piemērs tam, kā dažu cilvēku ideja kļūva par starptautiski atzītu uzņēmumu. Catchbox ir lielisks risinājums lekcijās, konferencēs un semināros – tas ir mikrofonu, kas iebūvēts mīkstā auduma kubā. Ideja radās pēc tam, kad idejas autors bija apmeklējis dažādas konferences un redzējis, cik lēna un dažreiz pat jocīga ir mikrofonu padošana pa zāli. Tā radās ideja izveidot produktu, kas padara šo procesu daudz ātrāku un vienkāršāku. Šobrīd, jau vairāk nekā 70% saražoto mikrofonu, tiek nogādāti pārdošanai starptautiskajā tirgū.

- Primekss – inovatīvi betona risinājumi.

Primekss Group ir viens no straujāk augošajiem betona tehnoloģiju uzņēmumiem. Šī uzņēmuma izstrādātā kompozītbetona tehnoloģija *PrīmXComposite* ir atzīta starptautiski. Pateicoties šai tehnoloģijai, uzņēmuma produkti tiek eksportēti uz vairāk kā 20 valstīm visā pasaulē. 2018. gadā Primekss Group apgrozījums pārsniedza 45 miljonus eiro.

- KUKUU – dizaina mēbeles bērniem.

KUKUU uzņēmums ir augsti novērtēts starptautiskajā vidē. Šis uzņēmums rada dizaina mēbeles pašiem mazākajiem. KUKUU saņēmuši starptautisku novērtēju un atzinību, tostarp, arī vienu no atzītākajām dizaina balvām pasaulē – *IF Design Award 2017*. Šobrīd šī uzņēmuma mēbeles izmanto cilvēki visā plašajā pasaulē. Uzņēmuma izveidotāji sākumā pat nenojauta, ka viņu radītās mēbeles būs tik pieprasītas visā pasaulē.

- MADARA – dabiska kosmētika.

MADARA ir dabīga un ekoloģiska kosmētika, kas ir sertificēta pēc starptautiskā *Ecocert* standarta. MADARA ražotā kosmētika ir izpelnījies ievērību visā plašajā pasaulē, pateicoties tās ekoloģiskajam sastāvam. Lielākā daļa MADARA produkcijas nonāk tieši starptautiskajā tirgū. Tas ir izcils pierādījums tam, ka Latvija var.

- AW Latvija – ekoloģiskas sienu apdares.

Uzņēmums AW Latvija nodarbojas ar ekoloģiskas, otrreiz pārstrādātas koksnes sienu apdarēm. Uzņēmums eksportē apmēram 80% no saražotās produkcijas. Kopumā AW Latvija saražotā produkcija nonāk 28 valstīs. Uzņēmums AW Latvija atrodas Smiltēnē, kas pierāda to, ka arī mazajās Latvijas pilsētās ir iespējams radīt idejas un uzņēmumus par kuriem sadzird visā plašajā pasaulē (*Reitingi.lv, 2020*).

Uzņēmējdarbības loma labklājības veicināšanā

Lai uzzinātu viedokli par uzņēmējdarbības uzsākšanu un tās lomu labklājības veicināšanā, darba autore aptaujāja 10 esošos uzņēmējus un 20 potenciālos uzņēmējus. Tika

izveidota aptaujas anketa un nosūtīta esošajiem un potenciāliem uzņēmējiem. Potenciālie un esošie uzņēmēji tika apzināti starp vidusskolas pēdējo klašu skolēniem un bezdarbniekiem Rēzeknē un Rēzeknes novadā. Pētījums tika veikts laika periodā no 2022.gada 11.novembra līdz 2022.gada 30.novembrim. Pēc aptaujas rezultātiem par esošajiem uzņēmējiem autore konstatēja, ka komercdarbības reģistrēšanas process nav sarežģīts, tā apgalvoja visi aptaujātie respondenti.

Uzsākot savu uzņēmējdarbību esošajiem uzņēmējiem grūtības sagādāja pārsvarā pamatkapitāla apjoms un finansējuma trūkums. Lielākā daļa no aptaujātajiem ir saņēmuši Eiropas Savienības un valsts atbalsta finansējumu savas darbības uzsākšanai vai attīstībai. Esošie uzņēmēji nav nožēlojuši, ka ir uzsākuši uzņēmējdarbību Latvijā. 90% respondenti nav nožēlojuši, ka uzsāka uzņēmējdarbību Latvijā. Lielākajai daļai respondentu (75%), kuri šobrīd vēl nav uzsākuši savu uzņēmējdarbību, ir tāda vēlme uzsākt savu biznesu. 90% no aptaujātajiem atzīst, ka biznesa plāns ir ļoti svarīgs, lai uzsāktu savu uzņēmējdarbību.

Tie respondenti, kuriem nav vēlmes uzsākt uzņēmējdarbību, uzskata, ka pašreizējās ekonomikas apstākļos nav garantēta peļņa un nodokļi ir pārāk augsti, kā arī valsts nenodrošina garantijas kredītu izsniegšanai. Potenciālie uzņēmēji uzskata, ka veiksmīgas uzņēmējdarbības uzsākšanai ir nepieciešamas nodokļu atlaides pirmajiem diviem gadiem un valsts garantijas kredītu izsniegšanai.

Secinājumi

1. Biznesa ideja un biznesa plāns ir uzņēmējdarbības uzsākšanas pamats. Izstrādājot labu biznesa plānu un piesaistot finansējumu, ir iespēja veiksmīgi uzsākt savu uzņēmējdarbību.
2. Daudzi sapņo par sava uzņēmuma nodibināšanu, bet tikai retais to realizē. Lai uzņēmējam pa pēdām ietu veiksmē, jau sākotnēji jāizvirza konkrēts mērķis, uz ko apzināti jātiecas.
3. No autores veiktā pētījuma var secināt, ka uzņēmēji nav nožēlojuši sava biznesa uzsākšanu Latvijā.
4. Lielākās problēmas uzņēmējiem sagādā šādi faktori: pamatkapitāla apjoms, kvalificēta darbspēka trūkums, finansējuma trūkums un nodokļu slogs.
5. Uzsākot savu uzņēmējdarbību tiek radītas jaunas darba vietas un maksāti nodokļi valstij, tādējādi paaugstinās visas valsts labklājības līmenis.
6. Uzņēmējam uzsākot uzņēmējdarbību ir jāreķinās ar lielu darba apjomu, ne tikai sākumā, bet katru dienu. Nevienam uzņēmējam nav kļuvis veiksmīgs, strādājot daudz tikai sākumā. Viss ieguldītais darbs atmaksāsies ilgtermiņā.

Izmantotie avoti un literatūra

1. *Komerclikums* (13.04.2000). Latvijas Republikas likums, red. uz 01.08.2021. <https://likumi.lv/ta/id/5490-komerclikums>
2. Abizāre, V. (2004). *Ievads uzņēmējdarbībā*. RaKa.
3. Altum.lv (25.11.2022). *What we are*. <https://www.altum.lv/en/>
4. Braiena, L., & Hola, R. (2019). *Uzņēmējdarbība iesācējiem*. Zvaigzne ABC.
5. Firmas.lv (08.02.2022). *Tendences darba tirgū: Kā nodrošināt uzņēmuma izaugsmi 2022. gadā?* <https://www.firmas.lv/lv/blogs/raksts/blg62024788a9727>
6. Idejredaktors (2023). *Kas ir ideja?* <https://idejreaktors.wordpress.com/ieteikumi/cdscs/>
7. Innovation.lv (25.11.2022). *Biznesa inkubatori*. <http://innovation.lv/uznemejdarbiba/biznesa-inkubatori/>
8. Innovativelatvia.lv (2023). *Ideja*. <https://www.innovativelatvia.lv/uznemejdarbibas-uzsaksana/ideja/>
9. Latvija.lv (20.12.2022). *Uzņēmējdarbības uzsākšana*. https://latvija.lv/DzivesSituacijas/uznemejdarbiba/1_Uznemejdarbibas_uzsaksana#show3
10. Mazaisbizness.com (2010). *10 punktu mazā biznesa uzsākšanas rīcības plāns*. <https://mazaisbizness.blogspot.com/>
11. Oficiālās statistikas portāls. (2023). *Bezdarba līmenis*. <https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/darbs/bezdarbs/4419-bezdarba-limenis>
12. Oļevskis, G. (2007). *Uzņēmējs un tirgus*. Jāņa Rozes apgāds.

13. Omvua.lv (2020). *Kā uzsākt savu biznesu?* http://www.omvua.lv/php/_ka_uzsakt.htm
14. Puiu, S., Bădîrcea, R.M., Manta, A.G., Doran, N.M., Meghisan-Toma, G.M., & Meghisan, F. (2022). A Multivariate Analysis of the Interest in Starting Family Businesses within a Developing Economy. *Behavioral Science*, 12(6), 181. <https://doi.org/10.3390/bs12060181>
15. Reitingi.lv (11.06.2020). *Latvijas uzņēmumi, kuri strādā starptautiskajā tirgū.* <https://www.reitingi.lv/lv/news/pasaule/136591-latvijas-uznemumi-kuri-strada-starptautiskaja-tirgu.html>
16. Saksonova, S. (2010). *Ievads komercdarbībā.* <https://profizgl.lu.lv/mod/book/view.php?id=19891&chapterid=4227>
17. Selfinace.lv (2020). *Biznesa Plāns - Kas tas ir un kā sagatavot biznesa plānu?* <https://sefinance.lv/lv/blog/biznesa-plans-kas-tas-ir-un-ka-sagatavot-biznesa-planu/>